ISNIN
05.12.11
Utusan Malaysia

Hutan untuk kesejahteraan

TAHUN 2011 akan diingati sebagai Tahun Perhutanan Antarabangsa yang disambut sebagai peringatan peri pentingnya peranan hutan dalam kehidupan manusia.

Ikuti FOKUS di muka 2 , 3 & 4

TANPA kita sedari, tahun 2011 sudah sampai ke penghujung. Ramai yang tidak menyedari 2011 ialah Tahun Perhutanan Antarabangsa.

Bersempena tahun tersebut dan Simposium Perhutanan Antarabangsa yang diadakan bermula hari ini sehingga 9 Disember, satu laporan khas mengupas secara lanjut mengenai program pembangunan industri perhutanan di negara ini.

Ia melibatkan pelbagai pihak berkaitan iaitu Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia (FRIM), Fakulti Perhutanan Universiti Putra Malaysia (FRIM) dan Jabatan Perhutanan Semenanjung Malaysia.

Laporan khas bersiri ini yang disediakan oleh LAUPA JUNUS dan ASHRIQ FAHMY AHMAD turut membincangkan peranan yang dimainkan oleh FRIM sebagai pemain utama dalam penyelidikan perhutanan terutama yang bukan berasaskan kayu.

Masa depan khazanah hutan

Oleh ASHRIQ FAHMY AHMAD
ashriq.ahmad@utusan.com.my

LAPORAN KHAS

WALAUPUN hutan di Malaysia dinobatkan antara hutan hujan tertua di dunia yang berusia jutaan tahun, tidak ramai di kalangan masyarakat negara ini menyedarinya.

Umumnya, Semenanjung Malaysia masih dilitupi 45 peratus hutan yang terbahagi kepada 10 peratus Taman Negara dan Taman Hidupan Liar.

Manakala 16 peratus lagi hutan simpan, 18 peratus hutan perlindungan dan selebihnya, sebanyak 56 peratus adalah hutan pengusaha hasilan.

Di Sabah pula 60 peratus kawasan masih dilitupi hutan dan Sarawak sebanyak 75 peratus (sumber :Malaysia Timber Council, 2002).

Realitinya kawasan hutan di negara ini semakin mengecil saban tahun. Ia akibat himpitan pembangunan yang begitu drastik bagi memenuhi keperluan masyarakat.

Sudah tentu pengecilan kawasan itu berpunca daripada kemusnahan hutan bagi tujuan komersial yang sudah tentu Tebih banyak membawa kerugian berbanding kebaikan.

Malaysia sebenarnya mempunyai rekod pengurusan hutan untuk pengeluaran kayu yang baik sejak tahun 1901.

Penghasilan secara saintifik diamalkan bagi menjamin pengeluaran, pemulihan dan pemuliharaan hutan yang teratur.

Sistem tersebut secara asasnya memastikan dirian yang ditinggalkan (pokok yang tidak mencapai tahap untuk dituai) mencukupi untuk proses pembalakan seterusnya.

Kebiasaannya dalam sehektar 32 pokok yang berukur lilit 30 sentimeter selepas setiap kitaran pengeluaran.

Namun begitu ia langkah tersebut bukan jaminan kawasan hutan di negara ini akan kekal. Kawasan yang telah diteroka itu pula tidak mungkin wujud seperti keadaan asal walaupun selepas 20 hingga 30 tahun.

Untuk memulihkan semula kawasan hutan yang telah musnah memerlukan masa ratusan tahun.

Di atas kesedaran itu kawasan hutan simpan telah diwartakan oleh kerajaan bagi memelihara khazanah yang tidak ternilai tersebut.

Langkah itu disertai dengan penubuhan Jabatan Hutan Semenanjung Malaysia (JPSM) di bawah Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar (NRE), bagi menyelia proses pengusaha hasilan dan pemuliharaan hutan.

Menurut pakar perhutanan tempatan, **Datuk Razani Ujang**, pemeliharaan hutan di Malaysia memerlukan kerjasama daripada semua pihak. Ia bukan hanya diletakan di atas bahu JPSM semata-mata.

RAZANI UJANG

Malah katanya, sebagai sebuah jabatan kerajaan, kadang kala mereka juga memerlukan sokongan daripada masyarakat dan Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) untuk memelihara khazanah negara itu.

"Ramai yang beranggapan JPSM hanya berfungsi sebagai penuai balak semata-mata. Sebenarnya sebagai sebuah agensi yang bertanggungjawab menjaga hutan, fungsi JPSM adalah lebih daripada itu.

"Kita turut melaksanakan pemuliharaan dan pemeliharaan hutan simpan serta penguatkuasaan undang-undang," ujarnya yang pernag menyandang jawatan Ketua Pengarah JPSM

Tambah beliau lagi, cabaran dalam isu perhutanan kini bukan lagi dalam proses pengeluaran hasil balak, tetapi usaha mengekalkan kepelbagaian biologi sumber hutan yang pelbagai (mega biodiversiti).

Antara lain, katanya, usaha mengekalkan kawasan Hutan Simpan Kekal perlu dipertingkatkan agar kawasan tersebut kekal tidak terusik

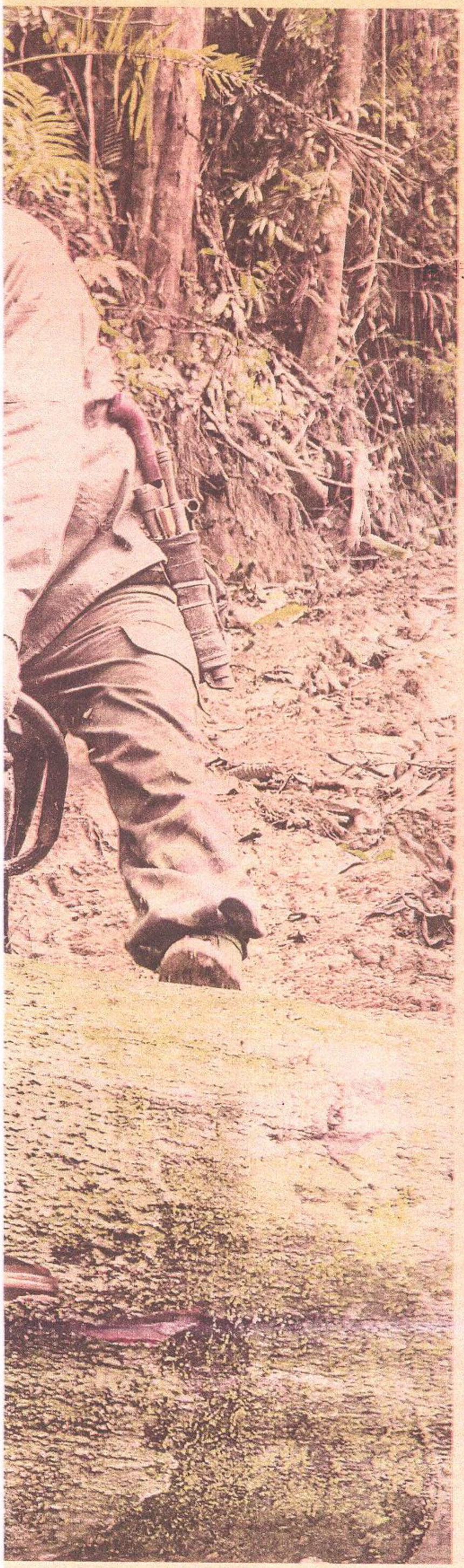

Peranan Fakulti Perhutanan

ISU pengekalan kawasan hutan sebagai sumber mega biodiversiti utama negara terus didendangkan saban hari.

Namun siapakah yang sebenar-benarnya bertanggungjawab dalam usaha mengekalkannya?

Pelbagai institusi ditubuhkan bagi mengkaji dan memulihara hutan seperti Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia (FRIM).

FRIM merupakan sebuah agensi penyelidikan utama dalam bidang perhutanan negara ini dan di tubuhkan bawah Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar.

Selain FRIM, terdapat juga Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) seperti Universiti Putra Malaysia (UPM) menyediakan pelbagai program pengajian contohnya di bawah Fakulti Perhutanan yang juga antara fakulti asas tertubuhnya institusi berkenaan.

Fakulti Perhutanan menyediakan kursus-kursus khas berkenaan seliaan, pengurusan kawasan hutan hujan serta kawasan rekreasi di seluruh Malaysia.

Bekas Dekan Fakulti Perhutanan UPM, **Prof. Dr. Awang Noor Ghani** berkata, sehingga kini fakulti berkenaan telah memainkan peranan penting dalam mengekalkan kelangsungan hutan di negara ini biarpun secara tidak langsung.

AWANG NOOR GHANI

"Ia berdasarkan kemampuan menghasilkan graduan dalam bidang perhutanan.

"Malah sebahagian besar pemain utama dalam usaha membangun, pemuliharaan dan pemeliharaan hutan adalah daripada fakulti ini," ujarnya.

Beliau ditemui pada majlis sambutan Alumni Fakulti Perhutanan di UPM, Serdang baru-baru ini.

Tambah Awang Noor, terdapat sebahagian besar spesies tumbuhandalam hutan negara ini masih belum dikenal pasti dan direkodkan.

Justeru, tenaga mahir dalam mengenal pasti, menguruskan sumber dan mengekalkan hutan amat-amat diperlukan.

Contohnya graduan Sarjana Muda Sains Perhutanan bertanggung jawab menguruskan hutan, hidupan liar dan proses pengusaha hasilan kayu kayan.

Manakala Sarjana Muda Sains Teknologi Kayu pula merupakan tenaga mahir yang boleh berkhidmat didalam sektor industri perkayuan yang mana sumber-sumber perkayuan yang dikeluarkan daripada hutan dapat dimanfaatkan sebaik-baiknya.

Kini, fakulti turut menawarkan sebuah lagi program baru iaitu Sarjana Muda Sains Taman dan Rekreasi.

Program tersebut bakal mengeluarkan tenaga profesional dan khas untuk menguruskan kawasan taman-taman negara dan kawasan rekreasi di dalam negara.

Bagi program siswazah, fakulti turut menawarkan program Sarjana Sains, Sarjana Pengurusan Hutan Tropika, Sarjana Industri Teknologi Kayu dan Doktor Falsafah.

Sehingga kini, Fakulti Perhutanan UPM memiliki tenaga pengajar yang mahir yang terbahagi kepada enam kumpulan penyelidik.

Tetapi bidang seperti botani, perhutanan dan perkayuan tidak popular seperti kejuruteraan, kedoktoran. Ini menyebabkan ramai generasi muda masa kini tidak berminat untuk memilihnya sebagai kerjaya.

PENGGUNAAN tumbuhan herba yang terdapat di dalam hutan masih belum diterokai sepenuhnya oleh manusia.

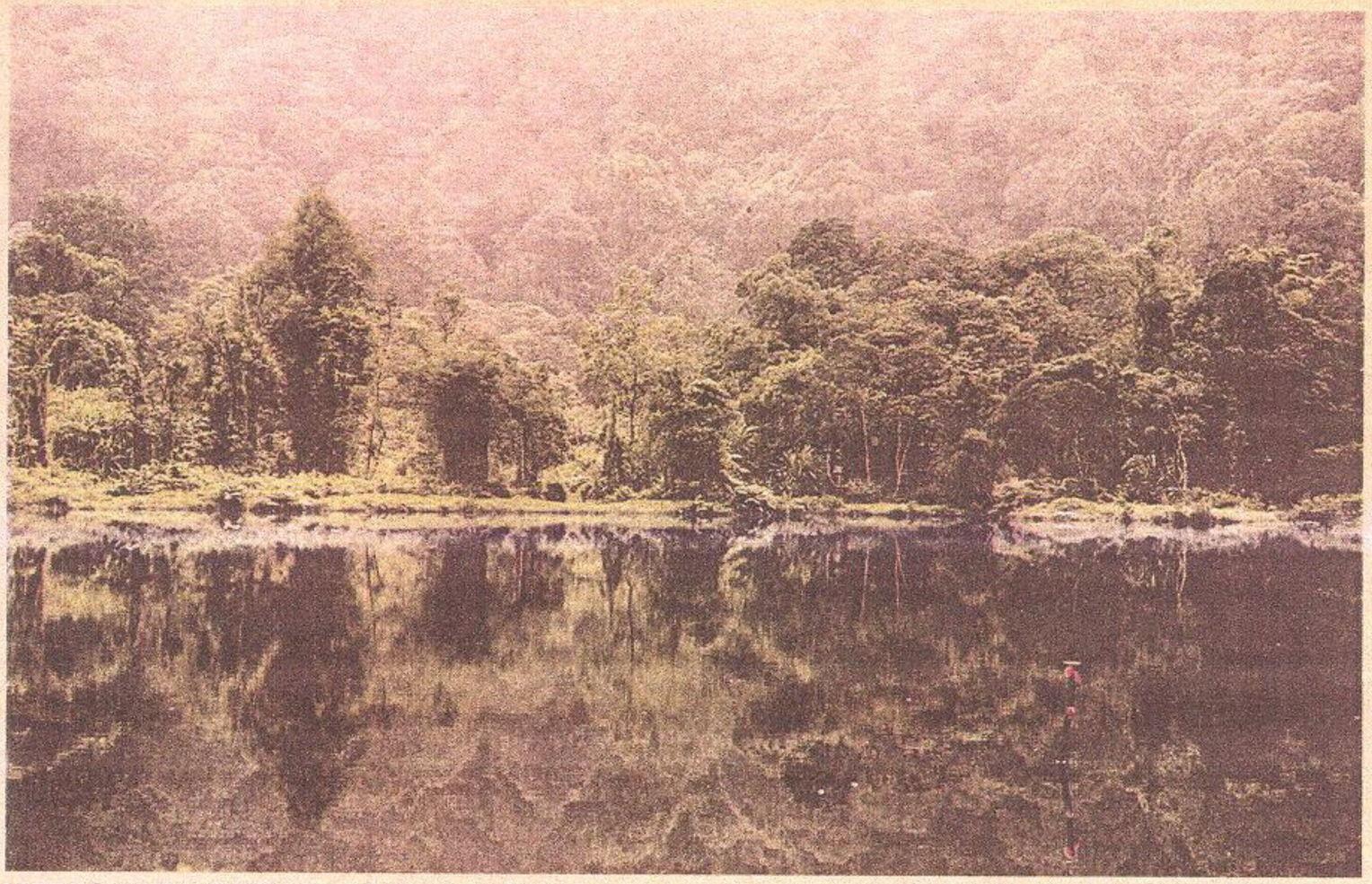

HUTAN juga memainkan peranan penting sebagai kawasan tadahan air yang utama dan juga membekalkan oksigen kepada kehidupan.

Dedikasi FRIM mengurus hutan

LAPORAN KHAS

TAHUN 2011 akan terus diingati sebagai tahun yang penting bagi kehidupan dan hutan. Inilah waktunya untuk memperingati bahawa kawasan hutan yang sedia ada perlu dijaga dan diurus dengan sempurna secara berkekalan.

Ketua Pengarah Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia (FRIM), Datuk Dr. Abdul Latif Mohmod mengakui mengapa hutan wajar terus dihargai.

"Pada pandangan kami (FRIM) ini adalah merupakan satu tahun yang amat bersejarah dan diingati kerana peranan hutan yang terlalu penting bagi keseimbangan alam sekitar dan kesejahteraan bumi.

"FRIM juga sentiasa mempromosikan kepentingan menjaga alam 'yang baik yang mana usaha ini telah mendapat sanjungan serta penghargaan dari semua lapisan masyarakat bukan sahaja di dalam tetapi juga di luar negara," ujarnya.

FRIM merupakan antara agensi kerajaan yang berperanan dalam industri perhutanan dan pemuliharaan hutan di negara selain Jabatan Perhutanan.

Beliau dalam wawancara menerusi emel berpendapat, rakyat Malaysia telah mulai sedar dan menghargai kepentingan menjaga alam sekitar yang baik dan sempurna.

Contoh yang amat ketara ialah jumlah pengunjung yang datang ke FRIM untuk menikmati suasana alam sekitar yang nyaman bertambah setiap tahun.

FRIM katanya, mempunyai tanggung jawab yang amat besar untuk menjaga dan mengurus warisan khazanah semula jadi ini dengan sempurna.

"Secara umumnya, boleh dikatakan kesedaran menghargai khazanah negara (hutan) yang tidak ternilai ini bertambah baik setiap hari.

" Namun demikian, usaha promosi berterusan bagi memberikan kesedaran mengenai kepentingan khazanah negara ini masih perlu dilakukan sehingga ia menjadi satu budaya yang tidak terpisah di hati semua warga Malaysia,''ujarnya.

Beliau menjelaskan, secara umumnya kawasan hutan di negara ini dibahagikan kepada kawasan hutan perlindungan dan kawasan hutan pengeluaran.

Bagi kawasan hutan perlindungan, ia terselamat daripada aktiviti manusia. Semua kegiatan pembalakan hanya tertumpu kepada kawasan yang diisytiharkan sebagai kawasan pengeluaran. Kawasan perlindungan dan kawasan pengeluaran ini kebanyakannya terletak di kawasan yang berbukit.

Kawasan pengeluaran diurus dengan menggunakan sistem tebangan memilih atau lebih dikenali dengan nama singkatnya SMS (*Selective Management System*).

Di bawah sistem SMS, pusingan tebangan untuk sesuatu kawasan ialah 40 tahun dan buat pada masa ini kebanyakan kawasan di bawah sistem SMS telah memasuki pusingan kedua.

Menurut Dr. Abdul Latif lagi, kajian yang dijalankan oleh FRIM mengenai status mutu hutan selepas tebangan pusingan pertama menunjukkan komposisi spesies kayu yang bermutu berkurangan sekiranya dibandingkan dengan kawasan sebelum ditebang.

Kebanyakan komposisi hutan yang telah dibalak ditumbuhi spesies yang kurang bermutu.

Keadaan ini perlu dipulihkan dengan usaha-usaha penanaman dengan spesies kayu yang bermutu untuk menjamin pengeluaran yang berterusan.

FRIM sedang giat menjalankan penyelidikan di kawasan hutan pengeluaran, bukan sahaja bagi maksud pengeluaran kayu balak tetapi juga untuk tujuan pemuliharaan dan pemeliharaan hutan.

FRIM dengan kerjasama *Global Environment Facility* (GEF) dan Pertubuhan Kayu Tropika Antarabangsa (ITTO) sedang menjalankan kajian untuk mewujudkan sistem perancangan yang teratur yang mana pengeluaran kayu balak dan pemeliharaan kepelbagaian kaji hayat dapat diuruskan dengan sempurna.

Isu pemeliharaan kepelbagaian kaji hayat bukan sahaja tertumpu di kawasan hutan perlindungan tetapi perlu dilaksanakan di kawasan hutan pengeluaran.

"Dengan lain perkataan pemeliharaan dan pengeluaran di kawasan hutan pengeluaran mesti *co-exist*.

"Di samping itu, FRIM juga telah berusaha untuk mewujudkan satu model pengurusan hutan secara intensif di kawasan hutan yang telah dibalak. Tujuan utamanya untuk menjamin pengeluaran spesies hutan yang bermutu di samping meningkatkan kadar pengeluaran kayu balak dari purata antara 70 dan 80 kaki padu sehektar kepada antara 200 dan 300 kaki padu se hektar," ujarnya.

FRIM merasakan sudah sampai masanya semua isi kandungan kayu dan komposisi spesies kayu dinilai sebelum sesuatu kawasan hutan dibuka untuk tujuan pembalakan.

Ini dapat dilakukan dengan menjalankan 100 peratus inventori ke atas dirian pokok yang terdapat di dalam kawasan hutan. Inventori ini mungkin ditumpukan kepada pokok yang berukuran 30 sentimeter (sm) pada paras perepang.

Inventori tersebut membolehkan Jabatan Perhutanan dapat membuat perancangan yang lebih tepat, yang mana kerosakan terhadap alam sekitar hasil dari kerja-kerja pembalakan dapat dikurangkan.

FRIM sedang berusaha membangunkan apa yang dikatakan Sistem Pengurusan Aset Hidup (*Life Asset Management System*) yang mana setiap pokok yang terdapat dalam kawasan hutan adalah merupakan aset yang perlu dijaga.

Sistem berkenaan akan dibangunkan untuk semua tumbuhan pokok yang terdapat di kawasan FRIM seluas 485 hektar dan akan diperluaskan penggunaanya jika mendapat persetujuan dan pengesahan kementerian.

Masalah utama yang dihadapi dalam menjalankan kerja kerja pemuliharaan dan pemeliharaan kawasan hutan ialah jalan perhubungan yang sering terputus terutama pada waktu hujan.

Fakta yang perlu difahami semua ialah sekarang ini kedudukan kawasan berhutan amat jauh terpencil dan jalan perhubungan yang baik adalah amat penting.

Buat masa ini, jalan perhubungan di kawasan hutan didapati terbiar setelah kerja-kerja pembalakan selesai dijalankan.

Keadaan jalan hanya dijaga dengan baik oleh kontraktor pembalak semasa kerja-kerja pembalakan sedang berjalan.

Antara cara yang sangat berkesan ialah dengan memberi peluang kepada semua lapisan masyarakat menghayati serta menikmati keindahan khazanah hutan semula jadi dengan kesempatan diberikan kepada mereka untuk berinteraksi dan berkomunikasi dengan alam semula jadi.

"Saya percaya dengan Dasar Perhutanan Negara yang sedia ada dan diperkuatkan lagi dengan Akta Perhutanan Negara serta usaha-usaha penyelidikan yang relevan yang dijalankan oleh FRIM, kawasan hutan di negara ini akan terus kekal sebagai khazanah warisan yang sangat bernilai untuk diwarisi oleh generasi akan datang," kata Dr. Abdul Latif.

Penganugerahan *Brand Laureate* yang diberikan kepada FRIM baru-baru ini adalah merupakan penghargaan kepada FRIM di dalam usaha konservasi dan penjagaan alam sekitar yang berterusan.

BERSAMBUNG MINGGU HADAPAN

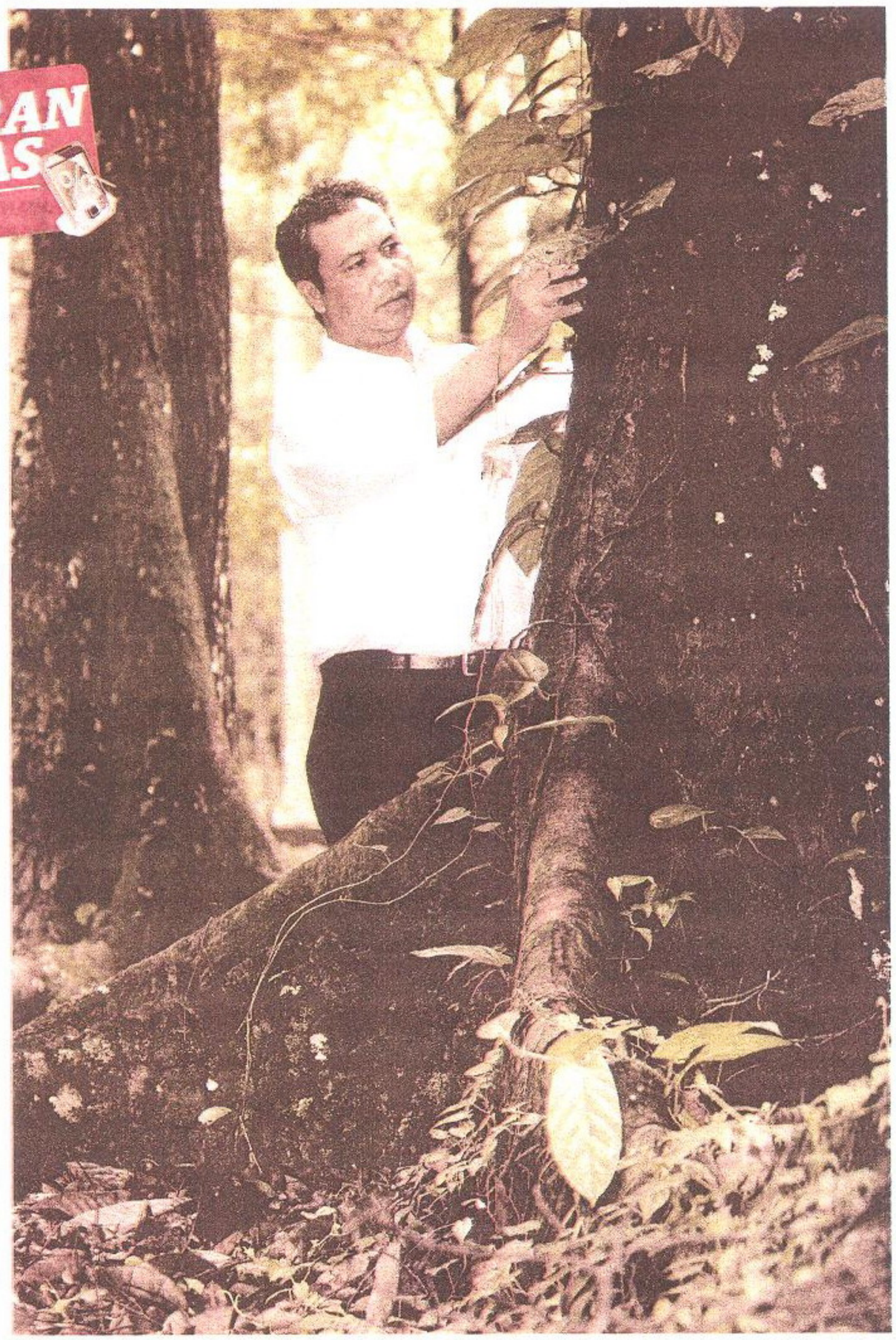

DR. Abdul Latif Mohmod meneliti sebatang pokok yang terdapat di kawasan FRIM di Kepong.

INFO

Daripada keluasan tanah di Malaysia yang berjumlah 32.86 juta hektar (ha), lebih kurang 72 peratus adalah kawasan berhutan dan ini termasuk kawasan ladang hutan. Luas kawasan berhutan adalah 19.4 juta ha dan kawasan ladang hutan berjumlah 4.2 juta ha.